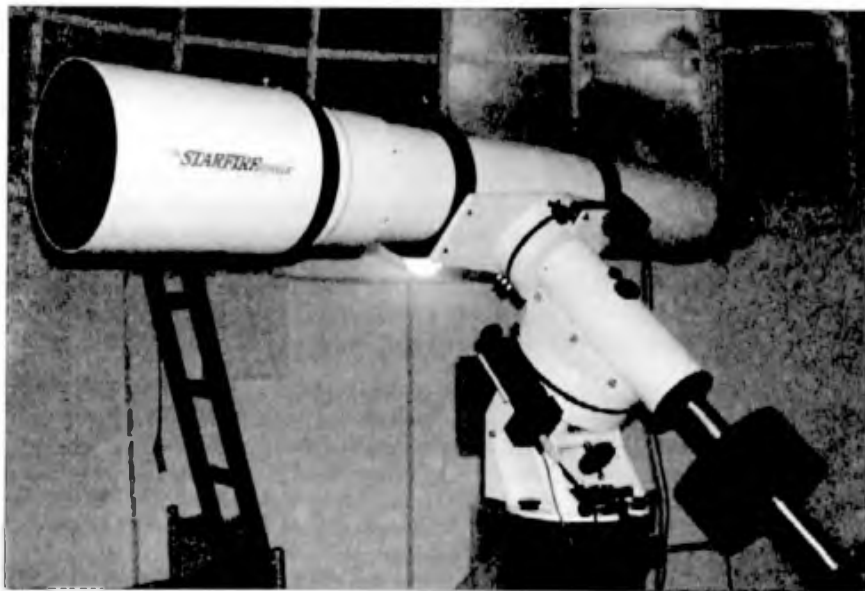

Nyolc hüvelyknyi csillagtűz

Az északnyugati horizonton az alkonyat utolsó tényei lobbannak el. Kezdődik a símogató májusi éj. A hunyorgó csillagok pályáját hűségeken követi egy szem: egy hófehér refraktor 20,6 cm-es objektívje. A tiszteletet parancsoló műszer immár harmadik éve, hogy állandó helyére került a gyulai Városerdő peremén felépült kupulában, még sincs benne az „amatőr köztudatban”. Az MCSE 1999-es napfogyatkozás-táborán már találkozhattunk a nagy Starfire refraktorról, melynek méreteire jellemző, hogy teherautóval érkezett a táborhelyre. A műszerrel való ismerkedésre kitűnő lehetőséget nyújtott a május 16–18. között tartott változós találkozón, melynek Gyula városa adott otthont.

A gyulai változós találkozó alatt jó néhányan kipróbálhattuk a nagy Starfire-refraktort. Ekkora objektívűl mindössze 18-at gyártott a neves amerikai cég, az AstroPhysics. Ennél nagyobb, 25,4 cm-es Starfire-lencse csak három készült a világon – meséli a gyulai csillagvizsgáló megálmodója és létrehozója, Márki-Zay Lajos. A gyulai Városerdőbe esppent világsztár-táveső odüsszeiája hosszú történet, melynek ismertetésétől megkímélem a távesőkedvelő olvasókat.

A 206 mm-es Starfire EDF refraktor (Mizser Attila felvételei)

Ekkora lencse megemeli a vérnyomást! Az elmúlt másfél évtized alatt legalább kétféle különféle apokromátot próbáltam ki (fellelengzőbben fogalmazva: teszteltem). 1990-ben épp egy 10,2 cm-es Starfire-objektívvel léptem be az apokromát korszakba.

A tubus kivitele korrekt. Némi elégtétellel állapítom meg, hogy ennél a tubusnál azért van szebb is (Takahashi), jobb is. (Pentax) Ám a mechanika lélegzetelállítóan jó és szép. Ismét bebizonyosodik a régi tétel: ne a mechanika maximális teherbíró képességéhez válasszuk a tubust. Az élvezetes arány inkább ennek a harmada. A nagy AstroPhysics mechanika pillekönnyen, vajpuhán viszi a tubust. Több százszoros nagyításnál is egyetlenesen tekernek a motorok, hang nélkül teszi dolgát az óragép.

Mirkó Zay Tajos az impozáns objektívvel

De nézzük a dolog lelkét: mit mutat az optika? Ahogy az ilyen alkalmakkor lenni szokott, a seeing csapnivaló és telehold van. Pedig a hely nem lenne rossz, egy városszéli erdő sarkán vagyunk. Talán túlságosan is a sarkán: déli irányban legfeljebb madárfitókákat lehetne obszerválni. Annyi haj legyen, végül is keleten kelnek az égtestek! Mindjárt elsőre megnézek egy extra- és egy intrafokális képet. Talán illetlenség ezzel kezdeni... A képalkotás valahol a nagyon jó és a tökéletes között van. Szerencsére nyugtalan a levegő, így nem tudok jobban elmerülni a dologban. Nem hiába, az $f/7,7$ lényerejű EDF triplett a cég legjobb konstrukciója, és

tetten érni az optikusok kitüntető figyelmét a nagy lenese képalkotásában. Úgy látom, az eddig tüzetesen kipróbált két Startire EDT (10,2 és 15,5 cm) képalkotását is felülmúlja ez a triplett. Magyarán: színi hiba és szférikus aberráció szinte nincs.

Sokan szeretnének még ma belenézni a távesőbe, így csak néhány objektumot kapunk távcsővégre a Lyrában, a komikusan keskeny kupolarésen át. Az ϵ Lyrae tízes kis csillagai kristálytisza színekként pumpáznak 200x-os felett óriási a rés a komponensek között. Könnyedén látszik a széles „duplán dupla” rendszer belsejében a 12–13 magnitúdós csillagokból álló kis füzér. A nyugtalan légkör és a holdfény miatt ma este főlosleges nyüzni a műszert. Nyilvánvaló, hogy a táveső képalkotása és optikai teljesítménye egy jobb éjszakán az észlelőbe szoríthatja a szuszit.

Az M57 mellett olyan könnyen látszik a $13^m,3$ s csillagocska, hogy közös megegyezéssel mára $14^m,5$ -ra taksáljuk a határmagnitúdót. Pedig a szabadszemes küszöb alig volt jobb 5^m -nál. A Gyűrűs-ködön a nagyítást most nem érdemes 210x-es fölé zavarani. Finom árnyalatokból épül fel a kis füstkarika, de a látvány csak árnyéka annak, ami lehetne!

Végül kedvencemre, a közeli M56 os gombhalmazra állítjuk a nagy tubust. Megszokhatatlan érzés, mintha egy jól olajozott 10 cm-es refraktor mechanikáját kezelném! A közepesen zárt és halvány gombhalmaz finom látvány. Vagy kéttucat tühegynyi csillag válik ki azonnal a ködösségből, a legfényesebb tagok $13^m,5$ – $14^m,5$ közöttiek. Elfordított látással legalább ugyanennyi halmaztag villan be.

Ezt a műszert még néhányszor látni kell!...

BABCSÁN GÁBOR